

דברים חי"ט שיחה ה'

לפי האיכא דאמרי, האיסור דבישולי עכו"ם הוא משום בנותיהן, וא"כ אין סיבה שבאטי - שלא נזהר בבנותיהן - יזהר בבישולי עכו"ם. וללשון הראשון עיקר טעם האיסור הוא משום קורבה שלא ילמוד ממעשיהם, ואם כן "מאי הוי באורתא" אינו טעם שלא יזהר באיסור זה.

בענין איסור בישולי נכרים שנלמד מפרשתנו ("אוכל בכסף וגו' ומים וגו' מה מים שלא נשתנו על ידי האש וכו'") מצינו סיפור בגמרא (בסיום מסכת ע"ז) על שבור מלכא שחתך אתרוג לבאטי בר טוביה ואחר כך נעץ הסכין בקרקע וחתך אתרוג לרבי יהודה. ובאטי שאל את המלך "וההוא גברא לאו בר ישראל", ושבור מלכא ענה "מר קים ליה בגויה ומר לא קים לה בגויה. איכא דאמרי, אידכר מאי הוה באורתא (דרך פרסיים למסור נשים לאכסניהם, ובאטי קיבלם)".

והנה שיטת תוספות הוא שעבד המעוכב גט שחרור (כבאטי) מותר בנכרית (ולרש"י אסור בנכרית), וא"כ לתוספות קשה מדוע הזכיר שבור מלכא "אידכר מאי הוה באורתא" הרי באטי היה מותר בנכרית.

והנה ישנם כמה קושיות ומהם: לפי הלשון הראשון, מדוע אמר שבור מלכא ש"לא קים ליה בגויה", שהסתפק האם באטי פורש מן האיסור, ולא "אידכר מאי הוה באורתא" (כה"א דאמרי") שזה היה ענין וודאי. (שהרי מסתבר ששתי הדיעות אינם חולקים במציאות?) ומדוע לא נעץ שבור מלכא את הסכין לפני שנתן לבאטי, הרי בין כך נעצה עבור ר' יהודה? ולה"א דאמרי" קשה שהרי זה שבאטי עבר על איסור (דרבנן, ובנסיין גדול), אינו סיבה לתת לו איסור נוסף (ודאורייתא).

והנה יש לומר שהאיסור דהסכין לא היה משום גיעולי נכרים (שהרי לא מסתבר שבבית המלך חתכו פירות בסכין שחתך בשר רותח, אלא הי' סכין מיוחד עבור פירות) אלא האיסור דבישול עכו"ם (שהשתשמו בסכין זה עבור פירות מבושלין). והנה עיקר טעם האיסור דבישולי עכו"ם, לאיכא דאמרי, הוא משום בנותיהן, ואם כן אין סיבה שבאטי - שלא נזהר בבנותיהן - יזהר בבישולי עכו"ם. וללשון הראשון הנה עיקר טעם האיסור הוא משום קורבה שלא ילמוד ממעשיהם, ואם כן "מאי הוי באורתא" אינו טעם שלא יזהר באיסור זה. והנה שבור מלכא הוא מלך, שצריך לכבד את עצמו ואסור לו לזלזל בכבודו, ואם כן אילו היה נועץ את הסכין עבור באטי היה זה היפך כבוד המלך. ורק לר' יהודה ש"קים לה בגויה", שידע שבשום אופן לא היה אוכל את האתרוג, והיה מוסר נפשו שלא לעבור על האיסור, אזי היה מוכרח לנעוץ את הסכין ולוותר על כבודו.

וההוראה: מזה רואים כשכיהודי עומד בתוקף על תורה ומצות הרי זה כבוד למלך לעזור לו.